

Fenomén / Úkaz x jev (fenomén)

Podle běžného chápání jsou fenomény vymezeny tím, že a jak se nám v nich dávají věci samy. Jde však o to, co rozumíme tím „věci samy“ a co rozumíme tím „sebe-dáváním“. Husserl zdůrazňoval heslo „k věcem samým!“, ale zároveň v důsledku fenomenologické redukce je chápal jako fenomény, jako jevy. Věcí samou je pak nikoli věc o sobě, nýbrž věc pro nás. To však, jak jsou věci „pro nás“, závisí nejen na tom, jak se nám věci dávají, ale zejména také na tom, jak my je bereme, tj. jak k nim přistupujeme. Jakmile však začneme brát v úvahu svůj přístup k věcem, tj. jakmile si uvědomíme, že to, jak se nám věci dávají, je závislé na našem přístupu k nim, přecházíme od věcí samých k věcem již nějak chápaným, tedy k jejich smyslu. Smysl věcí však nespadá vjedno s věcmi samými, nýbrž nechává vyvstávat jejich vztahy k jiným věcem (a situacím či předivem souvislostí). Zatímco věci samy jsou tradičně chápány jakožto izolované a tedy zbavené vztahů k jiným a vůbec ke kontextu, jejich pochopení je dává do souvislostí, které nemusí vždy odpovídat jejich „reálným souvislostem“. Pokud se nám věci dávají bez kontextu, je to vinou našeho přístupu (což nemusí být vždy naše chyba – jde např. též o evolučně nám vlastní způsob smyslového vnímání apod.), který jim někdy připisuje smysl posunutý, pozměněný, částečný a někdy dokonce jim vůbec neodpovídající, eventuálně jim protivný. Základní nutností je tedy odlišit od sebe to, jak se věci „dávají“ bez ohledu na to, komu a zda vůbec někom – pak můžeme mluvit o tom, že se ukazují, dávají se tedy jakožto úkazy; to je samostatný problém, samostatné téma. Úkaz v něčem daleko přesahuje příslušný fenomén, v němž nezbytně vždy intervenuje ten, komu se ono ukazování nějak jeví. Zároveň však platí, že fenomén významně přesahuje kterýkoli s úkazů, které jsou do něho nějak pojaty a které v něm jsou nějak jakoby syntetizovány (je to patrné zejména na pohybujících se předmětech a především na živých bytostech, neboť jejich hybnost je zahrnuta do příslušného jevu, zatímco pohybující se „věc“ jen střídá své „úkazy“).

(Písek, 041005-1.)